

Er det forsvarligt at introducere polte i dit sohold?

Dyrlæge, ph.d. Trine Hovmand-Hansen, Danvet

Dyrlæge, ph.d. Charlotte Sonne Kristensen, Ceva Animal Health

Introduktion

Med spredning af Afrikansk svinepest i Tyskland, samt en national PRRS-reduktions plan, der på sigt får store økonomiske konsekvenser for afregningsprisen såfremt, der sælges PRRS positive slagtegrise, er der incitament for at gå sin eksterne smittebeskyttelse efter i sømmene.

Ekstern smittebeskyttelse skal forhindre tilførsel af nye smitsomme sygdomme til besætningen. Smitte kan f.eks. tilføres via 1) indkøbte dyr, 2) ind- og udlevering af grise ved samhandel, 3) ekstern håndtering af biprodukter på eller nær besætningsområdet f.eks. døde dyr, gylle, biogas mv., 4) personer/ dyr (mus, rotter, fugle mv.) / køretøjer, der opholder sig i eller nær besætningsområdet, 5) foder og strøelse, 6) luftbåren smitte, 6) indkøbt sæd [1].

Særligt indkøb af dyr udgør en risiko for tilførsel af ny smitte, hvis ikke der tages de rette forholdsregler. I december-januar 2023/2024 undersøgte Danvet Research, i samarbejde med Ceva Animal Health, karantæneforholdene i 36 vilkårligt udvalgte so-besætninger. Data er indsamlet som en del af en større undersøgelse, men er her anvendt, med ønske om at blive klogere på nuværende anvendelse af karantænerum samt sætte fokus på korrekt polte introduktion. Resultatet må siges at give stof til eftertanke.

Ud af de 36 besætninger der indgik i undersøgelsen, indkøbte 69% polte, men kun lige over halvdelen (56%) anvendte karantænerum i de 8-12 uger som brancheanbefalingen foreskriver.

Det må konkluderes, at det er nødvendigt med øget fokus på anvendelse af karantænerum. Yderligere, er det af afgørende betydning, at karantænerummet anvendes korrekt og overholder regler og anbefalinger for et karantænerum.

Polte strategi

Der er forskellige strategier i forhold til udskiftning i sit sohold og introduktion af nye polte i so-besætningen. Nogle vælger at avle poltene selv, derved undgås risiko for nysmitte, i forbindelse med introduktion af polte. I forhold til ekstern smittebeskyttelse er dette optimalt, dog elimineres denne risiko ikke uden at gå på kompromis med dyrenes genetiske potentiale. Medmindre man har en ren

kerne af avlsdyr, vil besætningen tabe i genetisk potentiale, idet zigzag kryds kun opnår 67% krydsningsfrodighed sammenholdt med 100% krydsningsfrodighed på indkøbte avlsdyr [2]. Andre vælger at indkøbe polte, så besætningen opnår det højst mulige genetiske potentiale. Vælges sidstnævnte er der mange forholdsregler, der skal tages, når der introduceres nye polte til et sohold. Vigtigst af alt, er anvendelse af karantænerum for at forhindre overførsel af smitte til besætningen med de nyindkøbte polte.

Karantænerum

Ifølge Sundhedsstyringens vejledning skal dyrene være i karantæne mindst 42 dage, før de flyttes til et besætningsområde med Rød eller Blå sundhedsstatus. For Røde besætninger er der yderligere krav om skriftlig tilladelse til frigivelse fra Sundhedsstyringen, foranlediget af blodprøveudtagning i sælgerbesætningen [3]. Branchens anbefaling ved introduktion af polte til en besætning er 8-12 ugers karantæne [4]. Introduceres dyr til en PRRS positiv besætning bør karantænetiden være minimum 12 uger, for at opnå god immunisering af poltene og undgå PRRS-ustabilitet i soholdet [5].

Hvis en SPF-besætning tager polte ud af karantænerummet inden de foreskrevne 42 dage, skal Sundhedsstyringen meddeles herom. Det kunne f.eks. være i tilfælde hvor, der er udtaget blodprøver, for at få dyrene hurtigere frigivet [3].

Et karantænerum skal placeres længst muligt væk fra besætningsområdet og må ikke have fælles foderanlæg med besætningsområdet, medmindre at luft ikke kan bevæge sig frem og tilbage mellem de to områder. Yderligere må der ikke være fælles udmugningsanlæg og karantænenes ventilationsanlæg skal have ind- og udsugning længst væk fra besætningsområdet [3].

Når karantænerummet anvendes, skal det være smitemæssigt helt adskilt fra besætningsområdet, hvis der er en forbindelsesdør, skal denne fuges eller tapes til. Yderligere skal adgang foregå ude fra, helst via et særskilt forrum, der er tilknyttet karantænerummet [3]. Poltene i karantænen bør tilses sidst på dagen, hvis det er personale fra so besætningen der tilser dem. Det bedste er at have en person udefra, som kun tilser poltene.

Indlevering af dyr

Både ved introduktion af nye polte samt ved interne flytninger, skal SPF-besætninger overholde reglerne vedr. tilførsel af grise. Dvs. de dyr som tilføres, skal have højere eller samme sundhedsstatus

som modtager-besætningen og de skal transporteres enten via en SPF-transportør eller en SPF-godkendt levedyrsvogn. Indleveringsrampen skal rengøres og desinficeres senest 24 timer efter dyrene er ankommet. Udendørsfaciliteter skal desinficeres umiddelbart før anvendelse [3].

Besætninger

De 36 besætninger, der indgår i undersøgelsen, er lokaliseret på Sjælland, Fyn og Jylland. Den gennemsnitlige besætningsstørrelse er 898 søer, varierende fra 150-2800 søer. Besætningernes sundhedsstatus fordeler sig som angivet i tabel 1. Der var 1 Rød SPF-besætning, 10 Blå SPF-besætninger uden deklarerede sygdomme, 21 Blå SPF-besætninger med varierende antal sygdomme* samt 4 besætninger der var PRRS deklareret. Samlet set var 9 besætninger positive for enten én eller begge typer PRRS.

Tabel 1, oversigt over sundhedsstatus i de 36 sobesætninger, der indgår i undersøgelsen.

Sundhedsstatus	Antal besætninger	PRRS-positive
Rød SPF-besætning	1	0
Blå SPF-besætninger uden deklarerede SPF-sygdomme*	10	0
Blå SPF med én eller flere SPF-sygdomme*	21	8
PRRS-deklaration	4	1
Samlet antal	36 hvoraf	9

* Ondartet lungesyge (type 2,6 og 12), Mycoplasma og PRRS type 1 (EU) og 2 (US).

Opgørelse over brugen af karantænerum

I de 36 besætninger var det meget blandet, hvordan polte blev introduceret til besætningerne, tabel 2. I 19,4% af besætningerne, altså 7 ud af 36, producerede man egne polte og havde ingen interne flytninger. I 5,6%, altså i 2 besætninger producerede man egne polte, hvor dyrene blev flyttet internt og i den forbindelse havde 12 ugers karantæne inden introduktion i sobesætningen. I 2 besætninger (5,6%) var der interne flytninger af drægtige dyr, der blev introduceret direkte i soholdet. I den ene af de 2 besætninger, indkøbte de avlsdyr, der først var i karantæne på et site, for derefter at blive flyttet til et "løbe/drægtighedssite". Umiddelbart før faring, blev gyltene så overført direkte til soholdet.

I den anden besætning lavede de selv polte og flyttede dem til et andet site, hvor de havde vækstperioden og blev insemineret. Herefter blev de introduceret i soholdet som gylte, ligeledes uden karantæne.

Der blev indkøbt polte i 69,4 % af de besætninger der indgik i undersøgelsen, dvs. 25 ud af 36. Samlet set, blev der anvendt et karantænerum i 72% (18/25) af de besætninger der indkøbte polte, mens 28%, altså 7 besætninger introducerede polte direkte i sobesætningen.

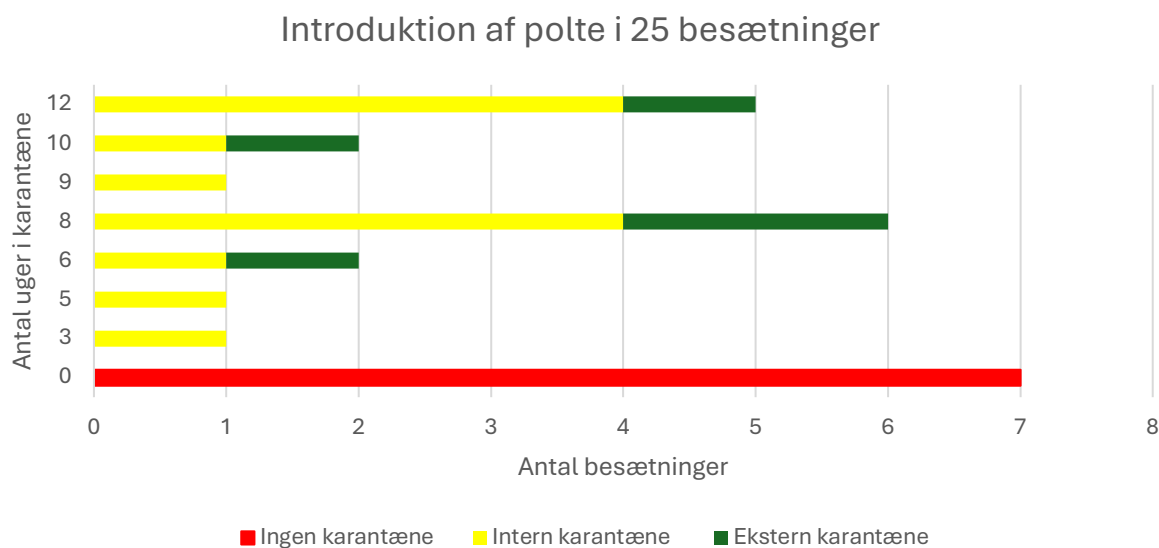
I 52% af besætningerne, dvs. 13 besætninger blev poltene introduceret via et internt karantænerum på samme site som sobesætningen og i 20% (5/25) af besætningerne blev de indkøbte polte introduceret via et eksternt karantænerum på et andet site.

Tabel 2 viser fordelingen af polte-introduktion i 36 sobesætninger.

Antal besætninger (n)	Karantæne	
	Ja	Nej
Egenproducerede polte uden flytninger		7
Egenproducerede polte med interne flytninger	2	
Indkøbte polte	18 (13 intern + 5 ekstern) **	7
Interne flytninger af drægtige dyr		2
	20	16

** 13 besætninger havde intern karantæne og 5 besætninger havde ekstern karantæne.

Uafhængigt af, om poltene blev introduceret via et internt eller eksternt karantænerum, var det meget varierende hvor længe dyrene opholdt sig i karantænerummet. Af figur 1 fremgår det, hvor mange uger hver besætning anvendte deres karantænerum. I de 18 besætninger, som indkøber polte og anvendte et karantænerum, var der 22,2% (4/18) af besætningerne der havde mindre end 7 ugers karantæne, mens 77,8% (14/18) af besætninger havde minimum 8-12 ugers karantæne.

Figur 1 Oversigt over karantæneforhold i forbindelse med introduktion af polte i 25 sobesætninger med indkøbte polte.

Diskussion og konklusion

Der er fordele og ulemper ved at have forskellige poltestrategier. I denne undersøgelse, var det omkring 19 % af besætningerne der selv producerede avlsdyr og disse havde ingen interne flytninger. Denne strategi medfører oftest et lavere genetisk potentiale, men derimod ingen risiko for introduktion af smitte via indkøbte avlsdyr.

En forholdsvis stor andel af de 36 besætninger, introducerede kontinuerligt indkøbte polte til deres sohold (69%) og kan dermed opretholde det fulde genetiske potentiale. Dog er det tankevækkende, at kun 56% (14/25) anvendte karantænerummet i de 8-12 uger som brancheanbefalingen foreskriver.

Undersøgelsen omfatter ikke placering af karantænerum, samt hvordan dyrene bliver tilset i karantæneperioden, men dette har uanfægtet en overordentlig stor betydning, for den sikkerhed der ligger i anvendelsen af et karantænerum.

I denne undersøgelse var der 2 besætninger der introducerede drægtige dyr, via interne flytninger, ligeledes uden karantæneforhold. Risikoen for at introducere smitte ved interne flytninger, er sparsomt beskrevet i litteraturen, men risikoen vil naturligt variere, afhængigt af afstanden mellem besætningerne, samt grisetætheden i det pågældende område grisene flyttes i. Yderligere skal reglerne vedr. indlevering af dyr fornuftigvis overholdes.

Det kan konkluderes, at det er nødvendigt med markant øget fokus på anvendelse af karantænerum. Yderligere, er det af afgørende betydning, at karantænerummet anvendes korrekt og overholder regler og anbefalinger for et karantænerum.

Referenceliste

[1] Smittebeskyttelse i grisebesætninger. Tilgået d. 28-08-2024. <https://svineproduktion.dk/viden/om-grisen/sundhed/forebyggelse/smittebeskyttelse>

[2] Hvilket krydsningssystem for kvæg skal jeg vælge. Tilgået d. 30-08-2024. https://www.landbrugsinfo.dk/public/1/3/a/avl_reproduktion_krydsningssystem_for_kvag_skal_jeg_valge

[3] SPF-Sund. Tilgået d. 27-08-2024. <https://spfsus.dk/>

[4] Manual – Håndtering af polte. Tilgået d. 27-08-2024. https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/lu_rapporter/manual_haandtering_polte

[5] PRRS Manual. Tilgået d. 27-08-2024. https://svineproduktion.dk/Publikationer/Kilder/lu_Rapporter/PRRS_manual